

Paweł Grygiel
Ewelina Jarnutowska
Michał Maluchnik
Michał Modzelewski
Katarzyna Puchalska
Jolanta Pisarek

Czy samoocena szkolna jest skutkiem, czy przyczyną osiągnięć szkolnych

Abstrakt

Celem planowanego wystąpienia jest weryfikacja hipotezy o wzajemnych relacjach przyczynowych zachodzących między globalną samooceną szkolną a szkolnymi osiągnięciami.

Prezentowane wyniki wykorzystują dane z dwóch pierwszych etapów reprezentatywnych, ogólnopolskich podłużnych badań zrealizowanych wśród uczniów szkół podstawowych przez Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie w ramach projektu *Badanie Szkolnych Uwarunkowań Efektywności Kształcenia*.

W ramach etapu 1 uczniowie i uczennice klas 3 (N = 4646; 49,7% dziewcząt; ~10-lat) wypełnili/ły kwestionariusz ogólnej samooceny szkolnej oraz zostali/ły ocenieni/oceniene przez nauczyciela (wychowawcę) pod względem umiejętności szkolnych w zakresie matematyki oraz języka polskiego. Dwa lata później (tj. w klasie 5; ~12 lat) ci sami uczniowie/ te same uczennice ponownie wypełnili/ły ten sam kwestionariusz samooceny szkolnej oraz ocenieni/one zostali/ły przez nauczycieli pod kątem osiągnięć edukacyjnych (matematyka oraz język polski).

Wyniki latentnego autoregresyjnego modelowania z efektami krzyżowymi wskazują, że: (1) między klasą 3 a klasą 5 spadają zarówno otrzymywane przez uczniów stopnie, jak i ich uczniowska samoocena; (2) parametr autoregresyjny informujący o longitudinalnej stabilności konstruktów większy jest w przypadku stopni szkolnych niż samooceny uczniowskiej; (3) na podstawie wcześniejszych ocen nauczycielskich (tj. w klasie 3) przewidzieć można późniejszą o dwa lata ogólną szkolną samoocenę; (4) na podstawie wcześniejszej samooceny przewidzieć można późniejsze stopnie szkolne (tj. w klasie 5); (5) jednocześnie odnotowano nieco silniejszy wpływ wcześniejszych ocen na późniejszą samoocenę niż wcześniejszej samooceny na późniejsze stopnie.

Efekty analiz stanowią pośrednie potwierdzenie stawianej przez badaczy (m.in. Herberta W. Marsha) hipotezy mówiącej, że o ile w pierwszych klasach szkoły podstawowej adekwatnym modelem ujmującym relacje między samooceną szkolną a stopniami jest model „rozwoju umiejętności” (stopnie wpływają na samoocenę, lecz samoocena nie wpływa na stopnie), o tyle w klasach późniejszych trafniejszym modelem okazać się może model relacji wzajemnych.